

Steen, papier & schaar

Lerarenhandleiding bij het
dansproject voor groep 3 en 4

Vouwen, rollen en trippelen

Doe de Steen, papier & schaaldans!

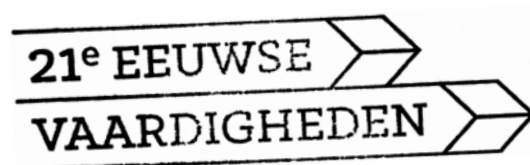
Door het Scharenwoud en over het Keienpad

Inhoud

Wat en hoe?	1
Waar gaat dit project over?	2
Poster	3
Alle informatie online	5
Les 1: Steen, papier & schaar (gastles)	6
Les 2: Papierpuzzels en Scharenwoud	8
Les 3: Bruggen bouwen en Keienpad	10
Bijlage 1: Spelregels Steen, papier, schaar	12
Bijlage 2: Rotsengolf	13
Colofon	14

www.kunstgebouw.nl/bronnen

Wat en hoe?

Les	Inhoud	Ruimte	Tijd	Vorbereiding	Extra
Les 1: Steen, papier & schaar (gastles)	Onderzoeken hoe Steen, Papier en Schaar kunnen bewegen. Samen de Steen, papier & schaar dansen.	Speellokaal	45 minuten	Bekijk instructiefilms 1, 2, 3 en 4 en beluister tracks 1, 2, 3 en 4 op dkk.kunstgebouw.nl .	
Les 2: Papierpuzzels en Scharenwoud	Experimenteren met bewegingen van Papier en Schaar in twee dansspellen: Papierpuzzels en Scharenwoud.	Speellokaal	45 minuten	Bekijk instructiefilms 5 en 6 en beluister tracks 5 en 6 op dkk.kunstgebouw.nl .	
Les 3: Bruggen bouwen en Keienpad	Mogelijkheden van Steen en Schaar onderzoeken in twee dansspellen: Bruggen bouwen en Keienpad.	Speellokaal	45 minuten	Bekijk instructiefilms 7 en 8 en beluister track 7 op dkk.kunstgebouw.nl .	Gebruik het speelkleed als energizer tussen de lessen door. Doe het dansspel Rotsengolf (bijlage 2).

Waar gaat dit project over?

Materialen

Het lespakket wordt circa drie weken voor de gastles toegezonden aan de school. Het project start met een gastles. Het lespakket blijft eigendom van de school.

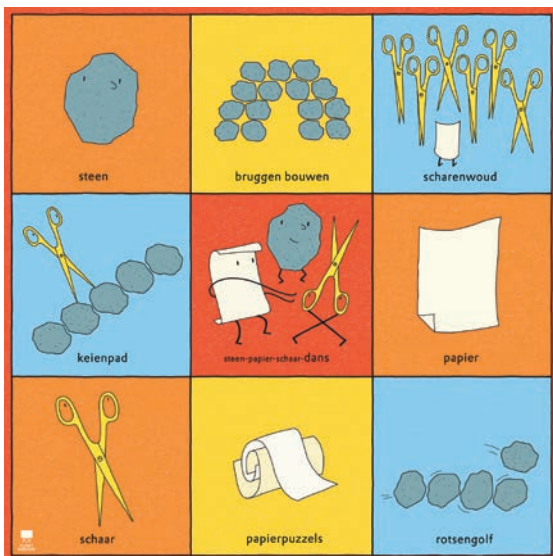
Dit project bestaat uit de volgende onderdelen:

- De lerarenhandleiding
- Speelkleed + steentje
- Filmpjes en muziektracks op dkk.kunstgebouw.nl

Steen, papier & schaar

Het spelletje *Steen papier schaar* vormt de basis voor dit dansproject. De leerlingen zetten de eigenschappen van de voorwerpen om in dansbewegingen. Ze onderzoeken – op speciaal gecomponeerde muziek – hoe steen, papier en schaar rollen, duikelen, vouwen en frommelen, balanceren en trippelen. Door spelenderwijs te herhalen en te variëren worden hun bewegingen verfijnder.

In de gastles leren de leerlingen de *Steen, papier & schaar*dans. Deze dans komt telkens terug in de volgende lessen. In les 2 en 3 experimenteren de leerlingen met verschillende dansopdrachten. Papier verdwaalt bijvoorbeeld in het Scharenwoud. Hoe beweegt Papier zo voorzichtig en soepel mogelijk tussen de scharen door? Hoe bouwen de Stenen samen een brug? Hoe beweegt Schaar over het Keienpad? Hoe maak je aanvullende vormen als je een Papierpuzzel danst? Naast het plezier van dansen, draait het project om samenwerken, leren kijken naar elkaar en verwoorden wat je hebt gezien. Bij elke opdracht hoort een instructiefilmpje.

Alle oefeningen en dansspellen uit dit project vind je terug op het speelkleed. Je kunt dit tussen de lessen door als *energizer* gebruiken. Werp een steentje en doe de opdracht. Wordt het Papierpuzzels, Scharenwoud, Bruggen bouwen of Keienpad? Het speelkleed bevat ook een extra dansspel: Rotsengolf (bijlage 2).

Dit project kan aansluiten bij:

dans, bewegingsonderwijs, spel, bewegen op muziek, samenwerken

meer
online

Log in op dkk.kunstgebouw.nl, ga naar *Steen, papier & schaar* en klik op Lessen.

Knip de poster los en hang hem op in de klas.

Illustratie: Wendy Panders

Steen, papier & schaar

Frommel, duikel en balanceer: wat kan jij nog meer?

www.kunstgebouw.nl/doekunst

Alle informatie online

Website

In deze handleiding wordt regelmatig verwezen naar de website Doe|Kunst online. Op deze site vind je alle informatie die je voor jouw lessen bij dit project kunt gebruiken, zoals foto's en filmpjes. Verder kun je via de site het rooster bekijken en het waarderingsformulier invullen. Dit is het adres van de website: <http://dkk.kunstgebouw.nl>

Waar vind ik onze inlogcode?

Jouw inlogcode voor Doe|Kunst online staat op de voorkant van deze handleiding en op de Doe|Kunst-poster die jouw school aan het begin van het schooljaar ontvangen heeft. Heb je vragen over de site neem dan contact op met Kunstgebouw, 015-2154531.

Geef jouw waardering!

Kunstgebouw vindt jouw mening erg belangrijk. Daarom sturen we altijd een waarderingsformulier mee. Je kunt dit formulier ook digitaal invullen op dkk.kunstgebouw.nl. Zo kunnen we het programma beter afstemmen op jouw behoefte en die van de leerlingen.

Les 1

Steen, papier & schaar

Gastles vakdocent

45 minuten

Lesinhoud

De leerlingen onderzoeken hoe Steen, Papier en Schaar kunnen bewegen. De eigenschappen van de voorwerpen zetten ze om in dans. Ze dansen samen de *Steen, papier & schaar*dans. De vakdocent kan naar behoefte aanpassingen in de uitvoering van de les aanbrengen.

Lesdoel

De leerlingen experimenteren met dansbewegingen. Ze maken hun bewegingen verfijnder door te herhalen en te variëren.

Nodig tijdens de les

Muziektracks 1, 2, 3 en 4, die je vindt op dkk.kunstgebouw.nl.

De vakdocent neemt een stuk papier, een steen en een schaar mee.

Ruimte

Speellokaal

Vorbereiding op de les

Log in op dkk.kunstgebouw.nl, ga naar *Steen, papier & schaar* en klik op Lessen. Hier vind je alle muziektracks en instructiefilmpjes.

Bekijk film 1 *Steen, papier & schaar*dans (2:46 minuten), film 2 *Steen* (1:26 minuten), film 3 *Papier* (2:28 minuten), en film 4 *Schaar* (1:28 minuten).

Inleiding: zo speel je het spel

Vraag aan de leerlingen wie van hen het spel *Steen papier schaar* kent. Laat een leerling het spel uitleggen en vul aan. De spelregels staan in bijlage 1.

Welke gebaren horen bij steen, papier en schaar? Wie wint van wie?

De leerlingen spelen het spel in tweetallen. Lukt het? Speelt iedereen volgens dezelfde regels?

Opdracht 1: steen, papier & schaaldans

Doe samen met de leerlingen de *Steen, papier & schaaldans* op muziek (track 1).

Opdracht 2: steen

Steen vindt het heerlijk om te rollen. Oefen de duikelrol met de leerlingen. Vraag wie een andere manier van rollen kan laten zien (zoals in film 2). Pas op met kopjeduikelen! Vaak is de ondergrond te hard en trekken de leerlingen hun kin onvoldoende in.

Rond de opdracht af door de leerlingen zich op muziek (track 2) rollend door de zaal te laten verplaatsen. Hierbij wisselen ze steeds een duikelrol af met een eigen manier van rollen. Lukt het duikelen goed? Rollen de leerlingen zonder botsen?

Opdracht 3: papier

Papier kan op allerlei manieren worden gevouwen. Oefen deze dansbewegingen eerst zonder muziek met de hele groep. Vouw een vel papier en laat de leerlingen de bewegingen nadoen: hoekje omvouwen, stukje verfrommelen, gladstrijken enzovoorts (zoals in film 3).

Zet dan de muziek aan (track 3) en laat de leerlingen weer reageren op het papier.

Rond de opdracht af door nogmaals de muziek aan te zetten en de leerlingen op hun eigen plek en op hun eigen manier als papier te laten dansen. Is het frommelen en vouwen goed terug te zien?

Opdracht 4: schaar

Wat kan Schaar allemaal? Leg met behulp van vragen, doen en kijken samen met de kinderen een stuk of vijf bewegingscommando's en de bijbehorende bewegingen of houdingen vast (zoals in film 4). Zet de muziek aan (track 4) en probeer de commando's uit. Reageren de leerlingen op de juiste manier?

Rond de opdracht af door de leerlingen zelfstandig te laten dansen op muziek (track 4). Zijn de schaarbewegingen goed terug te zien?

tip

Laat de leerlingen langzaam van de ene naar de andere houding bewegen. Zo ontstaat een doorgaande dans.

Afsluiting

Vat met de leerlingen kort samen wat jullie in deze les gedaan hebben. Ging alles even makkelijk? Wat was lastig? Hebben leerlingen tips voor elkaar?

Is er tijd genoeg? Dans dan nog een keer de *Steen, papier & schaaldans* (track 1).

Les 2

Papierpuzzels en Scharenwoud

45 minuten

Lesinhoud

De leerlingen experimenteren met de bewegingen van Papier en Schaar in twee dansspellen: Papierpuzzels en Scharenwoud.

Lesdoel

De leerlingen kunnen experimenteren met bewegingen.

De leerlingen kunnen samenwerken.

De leerlingen kunnen naar elkaar kijken en vertellen wat zij hebben gezien.

Nodig tijdens de les

Muziektracks 1, 5 en 6, die je vindt op dkk.kunstgebouw.nl.

Een vel papier

Ruimte

Speellokaal

Vorbereiding op de les

Bekijk voorafgaand aan deze les met de leerlingen film 5 *Papierpuzzels* (2:34 minuten) en film 6 *Scharenwoud* (2:04 minuten). Log hiervoor in op dkk.kunstgebouw.nl, ga naar *Steen, papier & schaar* en klik op *Lessen*.

Inleiding: Steen, papier & schardans

Doe als opwarming de *Steen, papier & schardans* (track 1).

Opdracht 1: dansspel Papierpuzzels

In dit dansspel dansen de leerlingen vormen, zoals ze in film 5 hebben gezien. Dit doen ze eerst individueel, dan in groepjes en dan in tweetallen.

Iedere leerling staat op zijn eigen plek en maakt een vorm. Armen, benen, hoofd, schouders, buik, billen, alles doet mee. Op jouw handklap veranderen de leerlingen van houding.

Maak groepjes van 5 of 6 leerlingen. Eén leerling begint in een houding: het eerste puzzelstukje. De anderen zitten op de grond en kijken. De volgende leerling komt erbij en neemt een passende houding aan: het tweede puzzelstukje. Nummer 1 gaat zitten. Nummer 3 neemt nu een passende houding bij nummer 2 aan. Nummer 2 gaat zitten, enzovoort.

Maak tweetallen. De leerlingen bedenken steeds vormen (houdingen), die als puzzelstukjes in elkaar passen. Zij bedenken en oefenen samen 1 liggende, 1 zittende en 1 staande vorm.

Laat de leerlingen hun vormen uitvoeren op muziek (track 5): van liggen, via zitten, naar staan. Is het gelukt passende vormen te bedenken? Vonden de leerlingen het lastig?

tip

Besteed aandacht aan de overgang van de ene naar de andere vorm: doe dit langzaam, precies en zonder praten. Hoe ziet het er nu uit?

Opdracht 2: dansspel Scharenwoud

Lees het volgende verhaaltje voor op muziek (track 6).

Papier ging eens wandelen en liep fluitend over het pad.

Hij dacht een beetje na en liep zomaar wat.

Hij ging hier een hoek om en daar een bocht

en toen hij opkeek, schrok hij zich rot!

Papier was in het Scharenwoud beland.

Nu moest hij héél voorzichtig naar de overkant!

Dubbelvouwen en er tussendoor,

onderlangs of toch maar ervoor?

Pas op Papier, raak de scharen niet!

Anders zijn het alleen nog snippertjes die je ziet ...

Geef een bewegingsvoorbeeld (zoals in film 6): drie kinderen zijn Schaar en één kind is Papier. Papier beweegt tussen de scharen door, achter of onder hen langs. Papier mag ze niet aanraken!

Nu met de hele groep (of twee groepen). Bijna alle leerlingen zijn Schaar. Zij staan kriskras verdeeld over de vloer van het lokaal. Zorg dat er variatie is in de houdingen: hoog en laag, breed en smal. Drie kinderen zijn Papier. Af en toe waait er een stevige wind door het Scharenwoud: op jouw handklap wisselen de scharen van houding, trippelen een rondje of knippen.

Is het al het Papier gelukt om heel te blijven? Hoe lukte dat wel/niet? Lukte het de Scharen om stil te blijven staan? Wissel de rollen en doe het spel opnieuw.

Afsluiting

Vat met de leerlingen kort samen wat jullie in deze les gedaan hebben. Ging alles even makkelijk? Wat was lastig? Hebben leerlingen tips voor elkaar?

Les 3

Bruggen bouwen en Keienpad

45 minuten

Lesinhoud

De leerlingen onderzoeken de mogelijkheden van Steen en Schaar in twee dansspellen: Bruggen bouwen en Keienpad.

Lesdoel

De leerlingen kunnen improviseren met bewegingen.

De leerlingen kunnen samenwerken.

De leerlingen kunnen naar elkaar kijken en vertellen wat zij hebben gezien.

Nodig tijdens de les

Muziektracks 1, 3 en 7, die je vindt op dkk.kunstgebouw.nl.

Ruimte

Speellokaal

Vorbereiding op de les

Bekijk voorafgaand aan deze les met de leerlingen film 7 *Bruggen bouwen* (2:01 minuten) en film 8 *Keienpad* (2:45 minuten). Log hiervoor in op dkk.kunstgebouw.nl, ga naar *Steen, papier & schaar* en klik op Lessen.

Inleiding: Steen, papier & schaaldans

Doe als opwarming de *Steen, papier & schaaldans* (track 1).

Opdracht 1: Bruggen bouwen

In dit dansspel bouwen de leerlingen een brug met hun lijf. Dit doen ze eerst individueel, dan in groepjes en dan in tweetallen. De leerlingen zitten ieder op een eigen plek. Kunnen ze een brug maken? Eén leerling doet voor, de anderen doen dit na (zoals in film 7). De leerlingen experimenteren individueel verder. Op jouw handklap maken ze een nieuwe brug. Kunnen ze ook een brug maken met twee handen en één voet op de grond? Of op één hand en één voet?

Maak tweetallen. Iedere leerling is een grote steen of rots. Kunnen ze samen een brug bouwen? Kan het nog anders? De leerlingen onderzoeken. Vraag een aantal tweetallen te laten zien hoe zij een brug hebben gebouwd met hun lijf.

Maak groepjes van 4 leerlingen. Hoe ziet de brug er nu uit? Wordt de brug groter, hoger of breder? Stimuleer de leerlingen om zo te bouwen dat ze elkaar echt nodig hebben om te kunnen blijven staan.

Sluit af met een kijkronde. Ieder groepje laat op muziek (track 3) het ontstaan van hun brug zien. Blijft de brug stevig staan? Is iedere bouwsteen belangrijk?

Opdracht 2: Schaar op het Keienpad

Lees onderstaand verhaaltje voor op muziek (track 7).

Bergen zover als je ziet

Een andere doorgang is er niet

De overkant is ver voor Schaar

Maar kijk eens in de verte daar!

Een Keienpad, heel hoog en smal:

Eén verkeerde stap en dan val je al ...

De leerlingen gaan kriskras verspreid over de ruimte liggen en zitten. Zij zijn Steen: rond, lang, plat, hoog, grillig. Op jouw handklap duikelen of rollen ze om, waardoor het pad verandert ...

Tik 2 tot 4 leerlingen aan. Zij zijn Schaar. Schaar moet het pad volgen. Zou dat lukken, met zijn rechte benen, puntige voeten en platte kant? Hij mag de stenen niet raken! Moedig de Scharen aan om te variëren in bewegingen.

Bespreek het spel na. Hoe is dit om te doen? Voor Schaar? En voor Steen? Wissel de rollen en doe het spel opnieuw.

Afsluiting

Vat met de leerlingen kort samen wat jullie in deze les gedaan hebben. Ging alles even makkelijk? Wat was lastig? Hebben leerlingen tips voor elkaar?

Is er tijd genoeg? Dans dan nog een keer de *Steen, papier & schaaldans* (track 1).

extra

Alle oefeningen en dansspellen uit dit project vind je terug op het speelkleed! Je kunt dit tussen de lessen door als energizer gebruiken. Werp een steentje en doe de opdracht. Wordt het Papierpuzzels, Scharenwoud, Bruggen bouwen of Keienpad? Het speelkleed bevat ook een extra dansspel: Rotsengolf (bijlage 2).

Bijlage 1: Spelregels Steen, papier, schaar

Het spel *Steen, papier, schaar* wordt gebruikt om te loten, bijvoorbeeld om te bepalen wie aan de beurt is bij een spel zoals tikkertje of verstoppertje.

De twee spelers zeggen 'steen, papier, schaar' en steken dan tegelijk zonder aarzeling de hand uit in de vorm van een vuist (steen), een vlakke hand (papier) of twee gespreide vingers (schaar).

Steen wint van Schaar (de steen maakt de schaar bot);

Papier wint van Steen (het papier bedekt de steen);

Schaar wint van Papier (de schaar verknipt het papier).

Het spel wordt doorgaans een afgesproken oneven aantal keren gespeeld (meestal 3 keer), zodat er geen gelijkspel uit de bus kan komen. De winnaar is degene die de meeste winnende combinaties maakte.

Bron: Wikipedia

Bijlage 2: Rotsengolf

Dansspel (20 minuten)

Steen is goed in rollen. Vandaag heeft hij zin om vooral languit te rollen. Wie kan dat voordoen? Kun je dat ook met je armen gestrekt?

De leerlingen oefenen het rollen in deze houding op muziek (track 2). Maak twee groepen. De leerlingen kijken bij wie het goed lukt. Heeft deze leerling een tip voor andere kinderen? Wisselen.

Maak groepjes van 6 leerlingen.

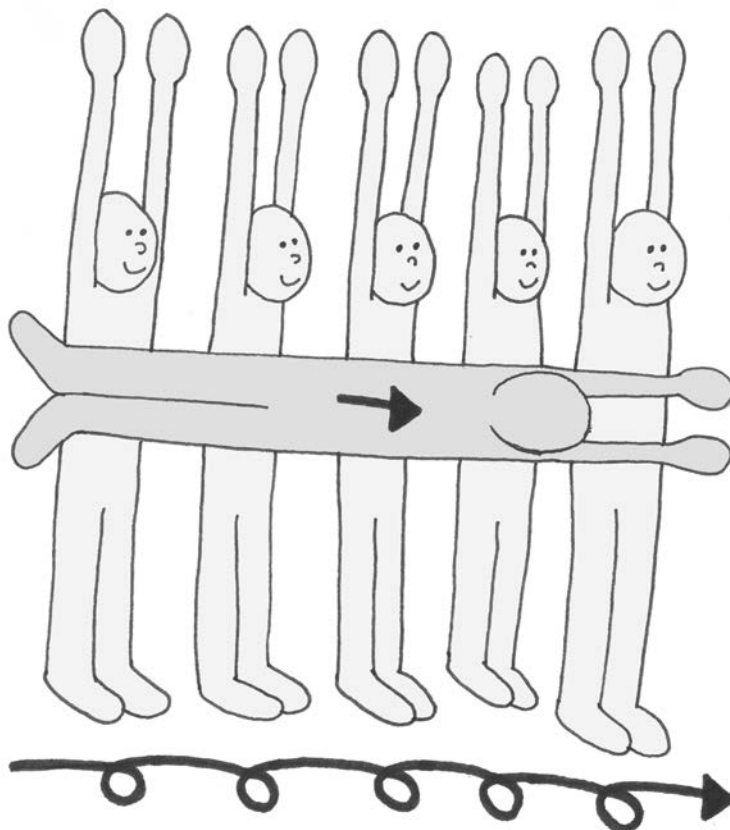
De leerlingen liggen schouder aan schouder naast elkaar. Alle hoofden aan dezelfde kant!

Op een teken rollen zij allemaal dezelfde kant op, in een rustig tempo.

Als een groepje zo goed rolt, gaat één leerling er uit. Deze leerling gaat languit, met in de lengte gestrekte armen en gestrekte benen, met de rolrichting mee, dwars op de rollende leerlingen liggen. Hij 'surft' als het ware op z'n buik op de Rotsengolf!

Als het goed lukt, kunnen steeds leerlingen wisselen en komt iedereen aan de beurt om te 'surfen'.

tip Start deze opdracht met een wat kleinere, lichtere leerling.

Colofon

Uitgave

Kunstgebouw
Broekmolenweg 20
2289 BE Rijswijk
015 215 4515
www.kunstgebouw.nl
primaironderwijs@kunstgebouw.nl

Samenstelling

Kunstgebouw in samenwerking met Mirjam Pelupessy

© Kunstgebouw juni 2020 (herziene uitgave)

Dit lesmateriaal is voor Doe|Kunst ontwikkeld door Kunstgebouw, expert in Zuid-Holland voor kunst en cultuur. Niets uit deze lerarenhandleiding mag vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden zonder voorafgaande toestemming van Kunstgebouw.